

Kahjude vähendamise valdkonna spetsialistide koolitusvajaduse analüüs

koostanud: Kristi Suits, koolitusvajaduse analüütik - koolitusspetsialist, TAI koolituskeskus

Koolitusvajaduse analüüsi eesmärk oli kirjeldada kahjude vähendamise valdkonnas töötavate spetsialistide tööks vajalikud kompetentsid ning analüüsida nende oskuste taset ning koolitusvajadusi.

Analüüsi tulemused viitavad vajadusele sihtrühmapõhiste koolituste järele valdkondades, mis on prioriteetsetena välja toodud nii kahjude vähendamise teenusekirjelduses kui kompetentsiraamistikus ning milles TAI ei ole spetsialistidele veel koolitusi pakkunud. Kõrge koolitusvajadusega teema, mida kõikidele sihtrühmadele otstarbekas pakkuda on “kriis ja kriisiabi” ning valdkonnad: uimastid ja sõltuvus, kutseeetika ja isikuandmetega töötamine.

LÄBIVIIDUD TEGEVUSED

Käesolev analüüs on koostatud perioodil mai – august 2014, hõlmates järgnevaid tegevusi:

- Eesti kahjude vähendamise teenusekirjelduse ning rahvusvaheliste allikate baasil spetsialistide kompetentsiraamistiku koostamine, prioriteetsete kompetentside hindamine ning täpsustamine (koostöös valdkonna spetsialistide ja sihtrühmaga)
- Eesti kahjude vähendamise valdkonna spetsialistide haridusliku tausta ja läbitud täiendkoolituste kaardistamine
- koolitusvajaduse uuring
- uuringu tulemusi täpsustavad fookusgrupid sihtrühma esindajatega
- uuringu ja fookusgruppide tulemuste arutelu valdkonna spetsialistidega, järeldused, ettepanekud ja edasine tegevuskava.

KOMPETENTSIRAAMISTIK

Kompetentsiraamistiku koostamisel analüüsiti kahjude vähendamise teenusekirjeldust, milles on kirjeldatud spetsialistide tööülesandeid ning nõudeid ettevalmistuse osas, koos rahvusvaheliste kahjude vähendamise spetsialistide kompetentsiraamistike ning kvalifikatsiooninõuetega. Rahvusvaheliste allikate analüüsi eesmärk oli välja selgitada ja

kirjeldada kahjude vähendamise valdkonna spetsialistide tööks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud (lisaks teenusekirjelduses välja toodud tegevustele ja nõuetele). Eestis tegutsevate spetsialistid tööülesanded jagunevad tinglikult kaheks: spetsialistid, kes tegelevad eeskätt süstlavahetuse ja infojagamisega, ning spetsialistid, kelle põhiülesandeks on nõustamine. Sellest tulenevalt on kompetentside määratlemisel aluseks võetud rahvusvahelised allikad, mis kirjeldavad üldisemalt kahjude vähendamise valdkonna töötajate teadmisi ja oskusi, lisaks spetsiifilisemad (nõustaja) tööks vajalikud kompetentsid.

Kompetentsiraamistik jaguneb kolmeks põhivaldkonnaks:

1. *Üldteadmised ja -oskused:*

Eesti tervisesüsteem, uimastipoliitika, uimastitarvitamise olukord ja kahjude vähendamise valdkond ning teenused; uimastid ja sõltuvus; tervis ja tervise hoidmine; haigused, ennetamine ja ravivõimalused; hoiakud, kutse-eeetika ja töö isikuandmetega.

2. *Praktilised oskused:* klienditöö ja nõustamisega seotud pädevused; nõustamise meetodid ning juhtumikorraldus ja võrgustikutöö; juhtimine, projektijuhtimine, riskianalüüs (koordinaatoritel).

3. *Muud praktilised teadmised, oskused* (ohud ja enesekaitse; esmaabi; stress, ajajuhtimine ja enesemotiveerimine; töö erialase kirjandusega; süstlavahetusteenuse spetsialisti töö eesmärgid ja ülesanded; SVIS-infosüsteemi kasutamine; väljatöö eesmärgid, põhimõtted, tööülesanded).

Kõik kompetentsiraamistiku teemad on kirjeldatud läbi spetsialisti tööks vajalike teadmiste, oskuste, hoiakute ja tegevuste. Ekspertide ja sihtrühma esindajate kaasabil hinnati kompetentsiraamistiku teemade prioriteetsust eri ametikoha tööülesannete lõikes: koordinaatorid, süstlavahetaja/nõustajad, süstlavahetajad, sotsiaaltöötajad, psühholoogid, tervisenõustajad. Iga teema puhul hinnati selle olulisust antud ametikohale prioriteetseks või vähemoluliseks, mille tulemusel oli võimalik eristada eri ametikoha tööks oluliste kompetentside profiilid.

Kompetentside prioriteetsust täpsustasid sihtrühma esindajad (koordinaatorid, süstlavahetaja/nõustajad, süstlavahetajad) fookusgruppide raames ning tervisenõustajad, sotsiaaltöötajad ja psühholoogid individuaalsete vestlustena.

Täpsustused ametikohale prioriteetsete teemade osas olid järgnevad:

- **süstlavahetajad** (vaid venekeelses grupis) hindasid küsitluse hetkel oma töö seisukohalt prioriteetseks (TAI poolt vähemoluliseks hinnatud) kompetentsid: „ajajuhtimine ja enesemotiveerimise tehnikad“.

- TAI poolt prioriteetseks hinnatud kompetentsidest hindasid süstlavahetajad vähemoluliseks valdkonnad: uimastid ja sõltuvus, kutsetöö ohud ja esmaabi.
- **süstlavahetaja-nõustajad** (mõlemas grupis) hindasid küsitluse hetkel oma töö seisukohalt prioriteetseks (TAI poolt vähemoluliseks hinnatud) kompetentsid: „Eesti tervise- ning uimastipoliitika ja tervishoiusüsteem“; „tervislikud eluviisid“; „töö kvaliteedi arendamine“; „ajajuhtimine ja enesemotiveerimise tehnikad“ ning vaid eestikeelses grupis hinnati oluliseks: „sotsiaalnõustamine“ ja „võlanõustamine“.
Venekeelne grupp hindas vähemoluliseks kompetentsid: „kliendikontakti loomine“; „nõustamise alused ja efektiivse nõustaja omadused“; „motiveeriv intervjuerimine“; „ohud ja enesekaitse“; „metadoon-asendusravi“.
  - **koordinaatorid** (mõlemas grupis) hindasid küsitluse hetkel oma töö seisukohalt prioriteetseks (TAI poolt vähemoluliseks hinnatud) kompetentsi: „kliendikontakti loomine“ ning venekeelses grupis „võlanõustamine“.
Küsitluse hetkel oma töö seisukohalt vähemoluliseks hindasid mõlemad grupid kompetentse: „uimastid ja sõltuvus ning -tarvitamisega kaasnevad infektsioonid“; „kutsetöö ohud“; „metadoon-asendusravi“; „naloksooni kasutamine“; „esmaabi“ ja „infosüsteemi SVIS kasutamine“. Vaid vene grupis hinnati vähemoluliseks: „info ja materjalide leidmine tervishoiu, haiguste ja ravivõimaluste kohta“
  - **tervisenõustajad** hindasid küsitluse hetkel oma töö seisukohalt prioriteetseks (TAI poolt vähemoluliseks hinnatud kompetentsid): „Eesti ja rahvusvaheline uimastipoliitika“; „ajajuhtimine ja enesemotiveerimise tehnikad“; „töö erialase kirjandusega“. Vähemoluliseks hinnati kompetentsid: „kahjude vähendamise mudel“; „HIV-ga elavate inimestele suunatud raviteenused“; „metadoon-asendusravi“; „grupitöö ja -nõustamine“; „juhtumikorraldus“; „süstlavahetusteenuse spetsialisti tööülesanded ja -eesmärgid“
  - **sotsiaaltöötajad** hindasid küsitluse hetkel oma töö seisukohalt prioriteetseks (TAI poolt vähemoluliseks hinnatud) tervisevaldkonna kompetentsid ning „HIV-ga elavate klientide nõustamise spetsiifika ja kliendi nõustamine enne ja peale HIV-testimist“; „naloksooni kasutamine“; „teenuse kvaliteedi arendamine“; „ajajuhtimine ja enesemotiveerimise tehnikad“; „töö erialase kirjandusega“; „väljatöö eesmärgid, põhimõtted ja etapid“. Vähemoluliseks hinnati TAI poolt prioriteetseks hinnatud kompetentse valdkonnas: tervisesüsteem ja uimastipoliitika ning kompetentse „uimastisõltuvuse olemus“; „grupitöö- ja nõustamise eripära töös sõltuvusprobleemidega inimestega“, „infosüsteemi SVIS kasutamine“

- **psühholoogid** hindasid küsitluse hetkel oma töö seisukohalt prioriteetseks (TAI poolt vähemoluliseks hinnatud kompetentsid): „Eesti tervise- ning uimastipoliitika ja tervishoiusüsteem“; „tervislikud eluviisid, erinevate tervise liikide toetamine, info ja materjalide leidmine“; „kogemusnõustamise meetodikad“; „teenuse kvaliteedi arendamine“; „ajajuhtimine ja enesemotiveerimise tehnikad“; „töö erialase kirjandusega“. Vähemoluliseks hinnati kompetentsid: „avaliku teabe seadus ja isikuandmete kaitse“; „HIV-ga elavate klientide nõustamise spetsiifika“; „võrgustikutöö“; „esmaabi“ ja „infosüsteemi SVIS kasutamine“.

Teenusepakkujad Eestis

Järgnevalt analüüsiti Eesti spetsialistide hariduslikku tausta, läbitud täiendkoolitusi, samuti pakutud täiendkoolituste valikut tulenevalt teenusekirjelduse nõuetest ja kompetentsiraamistiku teemadest.

- **Teenusepakkujateks** Eestis on 9 asutust: 3 Tallinnas, 4 Ida-Virumaal, 1 Tapal ja 1 Paines. Töötajad 2014a jaanuari seisuga: 9 süstlavahetuse koordinaatorit, 38 süstlavahetaja/nõustajat, 24 süstlavahetajat (keskuses ning väljatööl), 9 sotsiaaltöötajat, 3 psühholoog, 4 tervisenõustaja.
- **Töötajate hariduslik taust:** 30% spetsialistidest on kõrgharidusega, 48% rakendusliku kõrghariduse või kesk-eriharidusega ning 20% keskharidusega. Kõige enam kõrgharidusega spetsialiste töötab psühholoogi, sotsiaaltöötaja ja koordinaatori ametikohtadel. Hariduslikult kõige varieeruvama taustaga on süstlavahetajad ning süstlavahetaja/nõustajad.
- **Täiendkoolitustel osalemine TAI-s:** 59,6% spetsialistidest on osalenud 1-5 koolitusel, koolitustel pole osalenud 23,6% (suure osa moodustavad süstlavahetajad), ülejäänud spetsialistid on osalenud 6-15 koolitusel (11-15 koolitusel 5,6% kõikidest töötajatest, $N=87$). Pakutud täiendkoolitustest (v.a intervisioonid, supervisioonid) osales 11-15 koolitusel koordinaatoritest lausa 33% ning sotsiaaltöötajatest 11%. Teiste ametikohtade esindajad nii arvukalt koolitustel ei osalenud. Sageli on ühest asutusest mitmetel koolitustel osalenud vaid mõni spetsialist või vaid üks inimene mitmeid kordi.
- **TAI täiendkoolituste teemad**
Kõige enam täiendkoolitusi on koolituskavade põhjal olnud suunatud süstlavahetaja-nõustajatele ning koordinaatoritele. TAI pakutud täiendkoolitustel

(vahemikus 2008-2014a) on käsitletud enamik teenusekirjelduses soovituslikke täiendkoolitusteemasid:

- Uimastid ja sõltuvusprobleemid;
- Haigused ja kutsetöö ohud (HIV, tuberkuloos, hepatiidid jne.);
- Juhtumikorraldus;
- Nõustamise baastadmised (sh. pingeline kliendikontakt) ja meetodikad (sh. MI, kogemusnõustamine, HIV-ga elavate inimeste nõustamine);
- Andmekaitse;
- Opioidsõltuvuse asendusravi;
- Naloksooni kasutamine üledooside ennetamiseks
- SVIS infosüsteem.

Samuti vastavad TAI koolitused kompetentsiraamistikus kirjeldatud valdkondadele, v.a teemad: „kutse-eeetika ja isikuandmed“, „juhtimine“ ning „võlanõustamine“ ning „kriis ja kriisiabi“, kus kahjude vähendajatele suunatud täiendkoolitusi on toimunud vähe või üldse mitte.

KOOLITUSVAJADUSE UURING

Koosnes koolitusvajadusi hindavast küsimustikust ning sihtrühma esindajate fookusgruppidest.

Küsimustiku koostamisel lähtuti konkreetse ametikoha töö spetsiifikast ja tööks vajalikest kompetentsidest (kompetentsiraamistiku põhjal), kokku oli kolm küsimustiku varianti, kuid uuring näitas, et edaspidi on otstarbekas kasutada ühtset küsimustikku kõikidele sihtrühmadele.

Küsimustik oli nii eesti kui vene keeles. Iga teema lõikes andis täitja hinnangu: oma teadmiste ning oskuste 5-palli skaalal (1- madal kuni 5-väga hea) ning mil määral vajatakse koolitusi antud valdkonnas 5-palli skaalal (1- ei ole vaja kuni 5-väga vaja). Vajadusel lisati millistel täiendkoolitustel on osaletud väljaspool TAI-d ning valdkondi, milles vajatakse täiendkoolitusi.

Valim oli representatiivne, selle moodustasid kõik kahjude vähendamise valdkonna spetsialistid Eestis. Kokku täitis küsimustiku 97,7 % koguvaimmist (85 inimest, $N=87$).

Fookusgruppides täpsustati uuringus selgunud kõrge koolitusvajadusega teemade prioriteetsust ning erinevaid aspekte. Samuti käsitleti, milline võiks olla sobivaim koolituse tüüp ja vorm ning millised senised koolitused on olnud osalejate hinnangul efektiivsed. Lisaks arutleti, millised on sihtrühma takistused koolitustel osalemiseks ning võimalused nende ületamiseks.

Uuringu tulemused

Koolitusvajaduse uuringu ja fookusgruppide tulemused: uuringu andmeid analüüsiti programmis Statistica ning eri sihtrühmade tulemusi analüüsiti eraldi. Hinnangud jaotati kolmeks: kõrged (skaala väärtused 4 ja 5), madalad (väärtused 1 ja 2) ja keskmised (väärtus 3) ning koostati osakaalude tabel. Uuringu tulemusi ja koolitusteemasid täpsustati eesti- ja venekeelses fookusgrupis (osalesid süstlavahetajad, süstlavahetajanaõustajad ja koordinaatorid). Sotsiaaltöötajate, tervisenõustajate ning psühholoogide väike valim võimaldab koolitusteemade sisu täpsustada individuaalselt edaspidi, koolituskavade koostamisel.

Ametikoha prioriteetsed koolitusvajadused (analüüsi ning fookusgruppide põhjal):

- **Süstlavahetajad:**

„ohud ning enesekaitse (täpsemalt: *füüsiline ja vaimne*)“;

„keeruline kliendikontakt“ (*kuidas läheneda kliendile, kes ei taha kontakti luua, kui endal või kliendil tõke/hirm*);

„nõustamise alused, kliendi konfidentsiaalsus“ (*multiprobleemsete juhtumite korral psühholoogilise nõustamise põhialused*);

„kriis ja kriisisekkumine“ (*psühholoogilised võtted kliendi abistamiseks: nt. kliendi sõber on üledoosi tõttu surnud - kuidas aidata?*);

„juhtumikorraldus“ (*teadmised koostööpartnerite võrgustikust; spetsialistide ümarlauad*);

- Veel **kõrge koolitusvajadusega teemasid** uuringu tulemuste põhjal:

„töö uimastitarvitajatega“ (*uimastite erinev mõju*);

„sõltuvuse liigid,“ (*mitte niivõrd tagasilangus, uue töötaja koolitusel*)

„kutse-eetika“ (*kontakti loomine: kuidas mitte solvata; isikuandmetega töö*).

- Süstlavahetajate **kommentaare:**

„Soovime uutest narkootilistest ainetest (ja nende mõjust) infot pidevalt värskendada, ka staažikatele töötajatele“;

„Uutele süstlavahetajatele kasulik ka teiste keskuste süstlavahetajatega kohtuda, mitte õppida vaid oma keskuse vanematelt töötajatelt“;

- **Süstlavahetaja/nõustaja prioriteetsed koolitusvajadused:**

„klienditöö alused: kliendikontakti loomine, esmamulje, usaldusliku suhte hoidmine kuni viisaka kontakti lõpetamiseni“ (*uusi meetodeid tagasilanguste korral, kriisisituatsioonides*); „efektiivse nõustaja oskused“ (*sõltlased muutuvad, uusi praktilisi oskusi, metoodikaid*); „töötamine uimastitarvitajatega, võimalikud

takistused ja nende ületamine“ (võimalik keelebarjäär eestlastel venelastega suheldes);

„keerulise kliendikontakti eripära, suhtlustõkkes ja nende ületamine“ (agressiivse kliendiga töötamine; multiprobleemne klient);

„kutse-eeetika ja töö aluseks olevad väärtushinnangud“ (kliendiga tuleb tema “keeles” rääkida).

- Veel **kõrge koolitusvajadusega teemasid** uuringu tulemuste põhjal:
„erinevad uimastid, nende omadused ja mõju“; „sõltuvuse erinevad liigid“;
„motiveeriv intervjuerimine“; „kriis ja kriisisekkumine“; „kogemusnõustamine“;
„grupitöö ja grupinõustamine töös sõltuvusprobleemidega kliendiga“; „ohud ja enesekaitse „
- **Kommentaare:**
„Koolituste tulem võiks olla jätkusuutlik: projekt, teadmiste kontroll, tagasiside leht“
„Soovime võlanõustamise koolitusi ja uusi, praktilisi nõustamismeetodeid, - tehnikaid (nt. kriisisituatsioonis, korduva kliendi nõustamisel, keerulise kliendikontakti korral)“
- **Koordinaatorite** prioriteetsed koolitusvajadused teemadel:
„personalitöö alused“ (töödigus ja ametijuhendite koostamine);
„kutse-eeetika“ (isikuandmetega töö);
„sõltuvusprobleemidega inimese märkamise, ravi- ja rehabilitatsioonivõimalused“ (varase märkamise kriteeriumid ; teadmiste edasiandmine uuele töötajale);
„kriis ja kriisiabi“ (personali kriisiabi; enese abistamine);
„uimastitarvitajate käitumine ning sõltuvuse mõju“ (pidev teadmiste värskendamine);
„klienditöö alused“ (oluline uue töötaja kontekstis).
- Veel **kõrge koolitusvajadusega teemasid** uuringu tulemuste põhjal: „juhtimise alused“ ja „töö kvaliteedi arendamine“; „väärtushinnangud töös uimastitarvitajatega“; „Eesti- ja rahvusvaheline uimastipoliitika“; „tervislikud eluviisid: vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tervise hoidmine“; „grupitöö ja – nõustamine töös sõltuvusprobleemidega inimestega“; erioskused (enesekaitse, esmaabi)
- **Kommentaare:**
„soovime koolitusi teemadel: projektide kirjutamine, riskianalüüs, töö kvaliteedi hindamine“; „teavet õigusaktidest (mitte juriidilises keeles)“;
„enam rahvusvahelisi kogemusi ja praktikuid“;

„keskustevahelisi kogemuste jagamisi (alternatiive intervissioonile)“;
„vaid koordinaatoritele suunatud, erineval tasemel koolitusi“

- **Sotsiaaltöötajate** prioriteetsed koolitusvajadused on valdkondades: uimastid ja sõltuvus, tervis ja haigused, klienditöö ja nõustamine (sh. võrgustikutöö, juhtumikorraldus, kriisiabi, võla- ja sotsiaalnõustamine) ning teemadel: „olulised väärtushinnangud töös uimastitarvitajatega“, „isikuandmetega töötamine“. Sotsiaaltöötajad lisasid uue teemana: *klientide motiveerimiskoolitused*.
- **Tervisenõustajate** prioriteetsed koolitusvajadused on valdkondades: tervis ja haigused, kutse-eeetika ning teemadel “kriis ja kriisiabi“ ning „ohud ja enesekaitse“ ning „esmaabi“.
- **Psühholoogide** prioriteetsed koolitusvajadused on valdkondades: "kliendi nõustamine enne ja peale HIV-testimist", "võlanõustamise alused", "isikuandmetega töötamine" ja "baasteadmised HIV-ga elavate inimeste nõustamisest".

Fookusgruppides arutleti, millised on **võimalikud takistused** koolitustel osalemiseks:

- *pole sobivaid täiendkoolitusi*
- *pole töötajatelt küsitud, mida tahaks juurde õppida, kuhu tahaks minna.*
- *koolitused kipuvad korduma, teemad on sarnased, 0-5% reaalselt uut infot*
- *probleemid organisatsioonidevahelise infoliikumisega (vähene koolituste toimumistest teavitamine)*
- *tihe töögraafik - kui keskusest soovib minna korruga mitmeid inimesi koolitusele; keskust pole võimalik kinni panna; tööülesanded ei võimalda koolitusele minna*
- *puudub huvi pakutava koolituse vastu - põhjendati töötaja pika tööstaažiga*
- *keelelised barjäärid, vajalik tõlge vene keelde*
- *teooria ja praktika pole kooskõlas, püüda ühendada; praktiline töö ei sobi kokku koolitusel räägitava teooriaga*
- *spetsialistide ja keskuste omavaheline suhtlemine – vajalik arusaamine, et töötame koos ühes suunas.*

Uuringu tulemuste ja fookusgruppide põhjal pakutud **ühised koolitusteemad** kõikidele sihtrühmadele:

- ✓ *motivatsioonikoolitus – kuidas mitte läbi põleda, püsida motiveerituna; personali motiveerimine, töötaja emotsionaalne seisund*
- ✓ *kutse-eeetika*
- ✓ *uimastid, uued ained*
- ✓ *kriis ja kriisisekkumine, kriisisituatsioonide lahendamine*
- ✓ *projektide kirjutamine*

- ✓ esmaabi
- ✓ alkoholi mõju kõigile
- ✓ juhtumikorraldus
- ✓ enesekaitse ja töö agressiivsete klientidega
- ✓ psühholoogiline abi: vanematele, kelle lapsed sõltlased (kaassõltuvuse teema); kuhu suunata uimastitarvitaja ja abi lähedastele (kontaktid)
- ✓ töö alaealiste uimastitarvitajatega, kuidas rääkida uimastitest noortele

Fookusgruppides toodi välja ka ettepanekuid edasiste **koolituste vormi** osas:

- ✓ *koolitajad võiksid olla valdkonnas töötavad praktikud*
- ✓ *enam praktilist osa: aktiivmeetodeid, juhtumiarutelusid, huvitavaid näiteid elust enesest (head näited TUBIDU, Jaan Väarti, Verge koolitused), rollimängud*
- ✓ *keskuste külastamine, kogemuste vahetamine (ka välismaa keskustega)*
- ✓ *koolituste tulem jätkusuutlik: koolituste lõpus miniprojekt, küsitlus või teadmiste kontroll, sisukas tagasideleht*
- ✓ *konkreetsed meetodeid, mida kuidas teha*

JÄRELDUSED JA EDASINE TEGEVUS

Koolitusvajaduse uuringu ja fookusgruppide tulemused ning sihtrühma ettepanekud arutati läbi TAI siseselt ning formuleeriti põhimõtted edasiseks tegevuseks (rakenduvad koolituskavade planeerimisel ja koostamisel):

- fookusgruppides täpsustusid teemad, mis koolitusvajaduse uuringu raames oluliste koolitusteemadena ilmnemiseid. Selgus, et erinevate ametikohtade ootused koolitustele ühe teema raames (nt. „kriis ja kriisisekkumine“ või „nõustamise alused“) on võrdlemisi erinevad - edasiste koolituste planeerimisel kaasata osalejaid sihtrühmapõhiselt ja täpsustada eelnevalt koolitusteemade aspekte
- lisaks prioritseeritud kõrge koolitusvajadusega teemadele on oluline koolituskavade planeerimisel arvestada osalejate poolt lisatud koolitusteemasid
- eristada koolitusi, mida pakutakse valdkonda tööle asunud uutele ning pikema tööstaažiga spetsialistidele
- teemadel, mida TAI ei paku (nt. personalitöö- ja juhtimisalased koolitused) kaaluda sõltuvalt vajadusest muid alternatiivseid lahendusi sihtrühma teadmiste täiendamiseks
- suunatum koolitusinfo edastamine partneritele
- innustada keskusi omavahelisele aktiivsemale suhtlusele ja koostööle (ühised kokkusaamised ja arutelud, külastused, kogemuste vahetamine)
- lisaks regulaarsed kokkusaamised keskuste esindajate ning koostööpartneritega

- pikemaajaliselt plaanis käsiraamatu koostamine kahjude vähendamise spetsialistile

Koolituste vormi planeerimisel:

- koolituste vormi osas tuleks hoida tasakaalus teoreetilist ning praktilist osa (enam interaktiivsust, juhtumiarutelusid, metoodikate õpetamist)
- võimalusel kaasata koolitajatena valdkonnas töötavaid praktikuid (võimalusel ka välismaalt)
- arvestada sihtrühma soovi selgema ja arusaadavama sõnastusega koolituste järele, koolituste tutvustused sihtrühmale arusaadavamaks ja atraktiivsemaks
- võtta aluseks efektiivsetena välja toodud koolituste vormi ja ülesehitust (nt. koolitus TUBIDU)
- koolituste jätkusuutlikkuse tõstmiseks planeerida osalejatele koolituste järgseid tegevusi.

Koolitusvajaduse analüüsi tervikteksti ning kompetentsiraamistikuga tutvumiseks pöördu aadressil: kristi.suits@tai.ee